

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

18-ik szám.

PÉNTEKEN,

Máj. 3án

1

8

4

4.

Tartalom: II. Izabella spanyol királynő. Böszű hatalma. (Eredeti Beszély.)

II. Izabella spanyol királynő.

Egy uralkodó hivatása magas és dicső, 's már a régiség koronás bölése mondá: „Jaj az országnak, mellynek a királya gyermek;“ mert a milly nagyszerű hatalma, szint-olly nehezek kötelességei, 's a hatalommali visszaélés alig lehet gonoszabb hatásu, mint a milly veszedelmes eredményeket szül akkor a csupa elmulasztás, vagy a fejedelmi fontos hivatal betöltéserei merő tehetetlenség. De légyenek bár mi jogosak az igények, mellyekkel az államany fejének munkásságát követeli a nép, bár milly kevésse feleljen is meg az magas helyzetében fekvő tisztjének, 's ha még egyszer olly veszélyesek volnának is következményei az eszme 's valóság közti illetén ellenkezésnek: csakugyan mindig igazságtalan dolognak marad, egyes személyiségnek, ki esetleg trónra jutott, azt lobbantani szemére, sőt éppen vétkeül tudni fel néki, hogy ő a földi legmagosb feladásra nem bír több tehetséggel, mint a természettől már akárhogy 's mint felruházott. Sokkal inkább lehetne még a gyötrő öntudatot: dicső hivatásának a maga teljességében elegendet nem te-

hetni, olly lakolásnak tekinteni, melly elégséges engesztelési áldozat a magasztos évekért, mellyek ama felpölczczal összekötvék; 's hol az öntudatnak e mindig szurdakó fulankjához még külszenvedések is járulnak, mellyek éppen csak e személyiség és helyzet közötti ellenmondásból veszik eredetöket: akkor az egyén iránti gyűlölet 's helyzet elleni irigység minden okosabb embernél kétségkívül sajnálat és szánakozássá menend át.

Illy érzelemmel kell a zsenge korú spanyol királynő II. Izabellára is pillantanunk. Midőn az atyja VII. Ferdinand, egy sokszor felzavart országglási időszak után, dec. 11én 1829 anyja Mária Krisztina, két Siciliák herczegasszonyával párosult volna, oct. 10én 1830ban jöve a világra; ámbár a júliusi forradalom évében, de azon életerős tűz nélkül, melly másként a spanyol, mint szintén a nápolyi vér kiváló elsőse gyanánt tartatik. Gyermekkorától fogva gyöngélkedve, első éveit olly körben tölté, melly a király búskomor jellemé 's a hon aggasztó állapotja, valamint a közel rokonok közti családi villongás által keserítve lön. Már sept. 29. 1833 mint hároméves gyermek elveszté édesatyját. Most nagybátyja Don Carlos mint trónkövetelő fegyveres kézzel támada föl, 's több évig tartott polgári háboru alatt az ártatlan Izabella nevében a legborzasztóbb vérengzések vitet-

tők véghez. Ekkép fenyegetve kül erőszaktól a fiatal királynő személyesen is a legkeserűbb csapást szenvedé, mi csak lányszívet találhat. Egy alant álló férfi ügyessége által megnyeré anyja szívét, 's a titkos frigy számos sarjadedkai elidegeníték az életvidor olasznot gyengyleánykájától, sőt még nevelése is mint mondják egész addig midön a tudós Arguelles felvigyázására bizaték, menthetlenül el valahanyagolva. De az édes anya közelét is el kelle a szegény gyermeknek veszteni. Mária Krisztina királyné másodszori összekelése által eljászotta vala spanyol törvények szerint leánya feletti gyámságát. Alig veszté el Espartero fölemelkedése által a kormányzóságot, mellyet a király halála óta a kiskorú Izabella nevében viselt vala, most ez és nővére, Luiza infansnő, feletti gyámsága is elvételék. Spanyolországot elhagyván, helyét a királynő mellett olly férfiak foglalák el, kik egykor atya ellen szövetségvén, 's a monarchiai kormány mód előségei felett eltérő véleményhez szitván, bár egyébiránt hazájok legühbb fiai, mindenesetre még is ugy tetszettek a királynő előtt mint a királyi háznak személyes ellenei. Magánosan és elhagyatva ez idegen, részvétneküli, sőt ellenséges környezetben a gyermek királynő mint lön eszközévé 's játszólapdájává a pártoknak, kik ellen Mina grófnő anyai hü gondoskodása sem vala képes megoltalmazni; mint vala egyszer egy édesanya titkos ingerlésére föllázadt sereg általi erőszakos elszóktetésnek kitéve, másszor egy elnökminister megbuktatására egy valótlanságot saját nyilatkozata által meg nem czáfolhatóvá tenni 's ujabb időkbén nevént nerői kegyetlenséget lehellő rendelvények alá nyujtani kéntelen: ezek 's hasonló visszaélések az ő gyermeki ügyefogyottságával 's leánykai jellemgyöngeségével, ismeretesek. A napokban juta neki a szerencse, legalább azt a tanácsot és segélyt visszanyerhetni, mit anyjától várhat. Már ismét ölelhetik egymást forró karokkal leány és anya, 's bár mit mondhatni is politikai tekintetben e lépés ellen: személyes szempontból mit sem hozhatni föl elene, midön leány az anyját, anya a leányát saját közelében ohajtja birni, kivált midön mind inkább közelget az időpont, mellyben a királynő élete legfontosb lépését teendő, 's a keze után vágyók közt, mennyiben töle függ, egyet kiválasztandó. Folyó év januar.

29én történt hirtelen halála Charlotte infansnőnek, Mária Krisztina királyné néniének 's Don Francesco de Paula, IIk Izabella nagybátyja nejének az anya visszatérését még szükségesbbé tevé, mert e halál egy legközelebbi rokont szakita el a királyné mellől, egyszersmind pedig egy tetemes akadályt mozgata el az anya királyné utjából, mert a két nővér nyilvános ellenkedéssel viseltetett egymásiránt már több idő óta.

Bosszú hatalma.

(Eredeti beszély.)

I.

Este volt. A kert csattogánya előállt zenéjével idvezleni a támadó holdat, melly nagyszerűen világítá fel a falu csinos utszáit. A közép úton egy jámbor szerzetes haladott, itt ott felkriaszta a szunnyadó örebet, mig haladásával uj nyugalmat eszközölt. Csinos urilak udvarára lépett be. Az épület deli szárnyán egy magányos szobában komoly ifjat látunk, ablakán kimerengeni. 'S midön ajtaja nyilt, a szerzetes tüntelő setét talárjában kísértetien.

— Giacomo!

— Gyula! kiálta ifju és szerzetes, 's egymás keblére borultak. Az ifju asztalán mécs világolt, fényt derítve az egyszerű nyoszolyára, fal mellé simuló kerevetre, azon nyugvó lantira, 's a könyvgyűjteményre, melly egy álványból mosolygott az ember elé. A mécs árnyában most végzett tájkép tünt fel, költői ihlet lehelte rá ábrándját, 's a derengő fény lobbanásainál a természet eredetiségét olykor magára öltő.

— Havak óta nem látalak Giacomo. Azóta ifjad sokat szenvedé. — Milly édes e percz, mellyben vigaszodat élvezhetem — szólt Gyula az agghoz.

— Nem jöheték. Azt hiszik a kápa alatt nem sok gond fordul meg. Nincs az ugy Gyula. No de mit sem tesz, jó hogy láthatlak. Beszéld el szenvedésidet.

— Az sok volna Giacomo!

— És te boldogtalan vagy?

— Mint szülőtlén árva, ki reményvirágait anyja által szét tiportatva siratja.

— Fejtsd fel szavaidat.

— Engedd el Giacomo, bár egy részét... Azt hogy anyám nem ölel melegen kebléhez,

már rég sejtém. Szóltam is neked gyermeki keserveimről. Oh most hidegen sem ölel keblére. Most gyűlöl, minden szava utálat. Dühöng, gáncsolkodik, oh ezt ki nem állhatom.

Az agg szerzetes elkomorult, mint atya gyermeke panaszinál.

— Gyula, érzesz-e anyád iránt, mi gyermeki? kérde Giacomo, mély titok szavain.

— Tiszteletet Giacomo!

— Az elválás kerülne-e áldozatodba?

Az ifju számot látszék vetni magával.

— Ha összevetem az élvezet, mellyeket nélkülözni kell, helyzetem sanyaruságával; követnem szívem vágyait nem sok áldozatombba kerülne.

— Anyádnál a' természet meghazudtolá magát, ő téged nem tudand szeretni, mint illy fiu megérdemelné. Majd eljövend a' percz 's a' nagyszerű okot tudni fogod te. De ne aggódj, akkor már boldog leendesz.

— Nagyszerű okot? Ugyan Giacomo, te eddig nem titkolóztál.

— Boldogságod kívánja ezt. Nyugodj meg azon. Neked e' háztól távoznod kell.

— Örömmel tenném azt, de nincs hova reményemet irányozzam.

— Ne aggódj! Isten övéiről gondoskodandik; A' városba kell menned.

— Hol tán a' levegőt is sing számra fizettetnék szegény idegennel; nincs pénzem, mennyivel kijöhessek.

— Ne aggódj azon. Keress fel a' klastromban, 's én utasítani foglak.

— Anyámnak köszönhetem, hogy e' kínos világra hozott, de hogy e' világ kinaiban olykor örömekeket élvezék, azt Giacomo egyedül neked köszönöm.

— Hadd azt jó fiu. Nem számítok köszönetedre, titkos ösztön vdzével engem ez úton. Jöhet idő, 's azt mondhatod: „átkozott öreg, miért avatkozál sorsomba.“

— Tudom te szerény vagy Giacomo, 's így kétszer tiszteletesebb nekem.. Az öreg a' kezevetre dőlt, szeméit merőn az ifjura szegezve, ki összekulcsolt kezekkel állott előtte, hála pillanatait lövelve nemtőjére.

— Szólj festeményeidről.. Milly örömmel látám kifejlődni benned e' művészi hajlamot. Gyakorlat úgy hiszem előbb segíte a' tőkély ulján...

— Itt van utolsó művem! szólta Gyula a' szerzetesnek nyujtva a' látott tájképet.

— Eleven! monda Giacomo, a' mécs világánál közlő vizsgálgva azt. Milly élethűn sugárolja körül a' teli hold, a' tavasz zöldjébe öltözött domboeskát. Milly eleven ott minden szín. Az éjnek szelleme lebeg a' képen, 's a' nő? Az örült, nemde?

— Igen. Örültet ábrázol.

— Sirt ás. Magának?

— Gyermekének, kit kezeivel föjtött meg.

— De Gyula, ez csak költemény.

— Nem költemény Giacomo.

— Nem költemény!? 'S te tanuja valál?!

— Igen. Mind ez a' mult este történt. Ismered ábrándos kedélyemet, mellyel körülmények játszani szoktak, mint habbal a' hullámok. Lantommal a' dombra sétálék, melly e' falu felett emelkedik. A' kilátás onnan legköltőbb kívánatokat kielégíthetne. Én ott elememben valék. Magamra vélttem lehetni, lant, ábránd játszanak gondolatimmal, 's mi gyönyört élvezék a' lég szabad körében, enléked idézé fel az is, mert festeni te tanítál. Gyöngye ujjaimat te szoktatád a' lant hurjaira. Regényességre fogékony kebelt egyedül ezek fejtének nálam. Éles nőhangok oszlatták el a' merengés fátyolködét szemeim elől, 's egy nőt pillanték meg a' domb oldalán. Puhá kezében durva ásót forgatott, míg vállainak havát a' legyűrűző selyemfürtök takarák el. Nagy bajjal sikerült a' gyöngye karunak kevés földcskét kiemelni a' gödörből, mit egész szorgalommal látszott ásni. Azonban a' dal érthetlen jelentésekben töredezett ki szederjes ajkai közül. Hogy meglátott, eldobá ásóját, és futni akart. Csakugyan megtért, és lesütött szemekkel közeledék hozzám. „Ismered-e Fridolinit? kérdezé.

— Fridolinit kérdezé? szólta csodálkozva a' szerzetes, 's e' név úgy látszék egész figyelmét felébreszté.

— Igen, őt. Én nem tudék válaszolni neki, mert zokogni kezdett, míg a' gödörhez vezeté „Lásd jó ember, e' gödröt ő ásta. Számomra, és számára. Igen igen én ölém meg őt a' kis ártatlant. Ha láttad volna, még nem is sikoltott, midőn az éles kést torkának mértem. Fridolini megölé becsületemet. Én őt nem ölhetém meg, ugy-e jól tetém hogy gyermekén állék bosszút? Ide temetem őt. E' sirba. Ide fognak engem is temetni, érzem, és jön majd ő, mert hiszen azt mondá, hogy „nélkülem az élet neki halál“ és síromra ha-

nyatland, oh de már akkor többé nem fogja életre sirni hült tetemeimet. — Lelkem minden ereit összejára a' keserv ez örült kitörése. Átlátám szavaiból sorsának isszonyatosságát. A' hünyös meg volt nevezve, ki előbb a' hölgy ártatlanságát rabolta ki, azután megmérgeze életét, hogy bünének örült bánatában gyilkos kést emeljen saját szülőttjére. En az emberen megtudnám bosszulni az örült nő kínait...

— Hali ez borzasztó! 's mindez az én művem! szolt a' szerzetes mintegy öntudatlanul a mondotokon elmélyedve — szép, igen szép — akarom mondani — borzasztó esemény. No tehát Gyula, te városba fogsz jönni.

— Ha ugy akarod Giacomo!

— Igen Gyula, 's e' Fridolinit kerülni fogod.

— 'S te ismered Fridolinit? 'S ő a' városban tartózkodik?

— Igen, ő a' városban tartózkodik. Egy dühös kéjencz.

— En ki fogom őt hívni. Te hívni is megtanítal.

— Azt ne tedd. Megölnöd? a' törvény fog üldeni. Ő sebesít meg, azt én nem akarom. 'S ha sebet tőled kapna, ugy orozva ölne meg, midőn legboldogabbnak hinne.

— En irtózom ez embertől. En megvívok vele.

— Majd meglátjuk a' városban. Egy hét, és látni foglak!

— De hová illy későn? kérdé Gyula, mert Giacomo már rendbe szedé magát a' távozásra.

— A' helybeli lelkészhez. Anyádtól irtózom! Erzékeny búcsut vönnek egymástól.

III.

Néhány nap mulva a' város egyik látogatottabb vendéglőjébe látjuk lépni Gyulát batyujával kezében. A' teremben férfi sereg hullámozott le 's fel a' kávéházi időzésekkel üzve unalmát. Az ifju lankadtan egy kerevetre omlott, melly az ajtóhoz legközelebb állott, 's szemei végig futottak az idegen seregen, hol annyi feszes arcz keserü undort hagyott keblében a' városi barátságatlan élet ellen.

Most egyrőt szakállu férfi közeledék hozzá, ki belépése óta feszült figyelemmel kísérte.

— Nos atyafi mit árulunk? kérdé tisztátlan kiejtéssel, melly a' hébernek annyira sajátja.

— Mit sem árulok, uram. En vándor vagyok.

— Tán comédiás, vagy valami más művész?

— Egyik sem.

— De mégis valami mesterségének lenni kell! faggatá a' rőt, gyanus pillanatot vetve a' batyúra.

— Festeni gyermekkoromban tanulék. Ifju korom kifejté e' hajlomát lelkeimnek.

— Tehát festész?

E' szóknál már számosan gyülnék Gyula körébe, 's egy barna csinos arczu ifju élénk figyelemmel álla meg előtte.

— Ön festész? kérdé Gyulát, ki e' szembevitést annyival inkább únni kezdé, mert előtte igen is szokatlan volt.

— Festeni tanultam, de nem mesterségem, melly kenyeremet segítse keresni.

— Győzzön ön meg e' sajátága felől, 's e' városban művészete kenyerét keresnie segitendi.

Gyula önérzete érintve lön. Tudá, hogy Giacomo kegyére városban huzamosan nem számíthat. A' kínálkozó alkalmat jónak vélte megragadni, ha elkerülhetné általa a' jámbor szerzetes ingyen kegyét.

— Uraim, mondám festész nem vagyok, de mivel illetlennek hiszem önök akaratával ellenkezni, im e' kép saját művem! — Itt batyujából eléveve a' tájképet, mellyre Giacomo annyi elégtelenséget mutatá, 's a' barna ifjunak nyujta. Tűz szemei átvillogták az ábrándos tájat, 's az örülnő estől fátyolozott bájjain könnyü kéjjel olvadozni kezdének.

— Ön remekül rajzol! tört ki csodálata, miután az örült nő idomain többször átjartatá tekintetét. Remélem e' tájképhez ön rövid szóbeli magyarázatát adandja.

— Oh hagyják el önök, mind annyiszor boszszú kél keblemben, hányszor e' kalandra gondolok.

— Barátságától reméljük — szolt a' barna ifju — ki festeménye iránt bámulatunkat bírja, felébresztett ujságvágyunkat is kielégitendi.

Gyula nem állhata többé ellent a' kérelmeknek. Röviden elbeszélte a' történetet, melly tájképéhez csatolva volt, 's nem vevé észre a' színváltozatokat a' barna ifju érdekes arczaín. — És ha én megtalálnám Fridolinit — rekeszté be — szemébe mondanám: Ön egy nemtelen csábító!

— Egy gaz poronty meri azt mondani? kiáltott dühvel a' barna ifju, a' képet indulatosan ellökve.

— Uram, szolgálatom után erre nem számíték
— felele Gyula.

— 'S ha megmutatom önnek Fridolinit?

— Nyugodtan mondandom neki: nemtelen csábító.

— Ah ez sok!

— Az nem sok, miután látám áldozatul esni a' hölgyet csábításának. Uram, a' nő megőrült, 's az anya gyermekét gyilkolá meg. A' csábító Fridolini volt.

— Én, Georgio Fridolini, elégtételt kívánok szemtelen rágalmaért.

— Ön Fridolini?! Szívesen uram! mint parancsolja?

— Mi neve?

— Radnay Gyula.

— Georgio Fridolini — paduai nemes! szólt közben a' rőt.

— Én csak erdélyi nemes vagyok! válaszolt Gyula.

— Varjas! te segédem vagy — szólt Fridolini a' rőthöz. — Radnay, szerezen ön is tanut magának, 's töstént végezzünk.

— Én itt idegen vagyok.

— Fogadjon el segédjeül — szólt egy közepkoru férfi Gyulához lépve, kinek szemeiben nemes tűz lobogott.

— Gróf Vilmay! csodálkozék Fridolini.

— Igen. Ez idegen itt méltán vádolá önt. Bűnének nyilvános jelét tudák adni önnek a' gályos színváltozatai. Önt bűnösnek hiszem, miután számos okaim is vannak reá. Azért siessünk!

Pár percz alatt négy férfival kevesebben voltak a' vendéglőben.

III.

Csinos teremben látjuk néhány nap mulva Gyulát, Vilmay grófnál.

Magos ablakokra hullámzó selyem függönyök fogták fel a' betörő nap sugárait, melly arany szálakkal szövée át a' különben is dús készületű kelmét. A' falakon körül családi képek függtek, művészők magos tulajdonait át adva a' késő századoknak. A' közepen kőrízfaasztal fényesre csiszolva nehézkedék orosz lány lábakon. Mig a' fal egyik oldalán vadász készületek csüngtek izlésre mutató kellemes rendetlenségben, addig az ellenkező oldalhoz zöld színezetű állvány, goth faragványával ékes, aranyos kötetű könyveivel kínálkozott.

Melly butorok tehetős férfi lakjára emlékeztetnek, ki a' könyv komoly élveit, vadászat örömeivel szereti elegyíteni.

Gyula és a' gróf kényelmes pamlagon, egymáshoz bizalmas közelségben nyugvának. Vilmay egész viseletében annyi nemesség ömölt el; mennyi a' Gyula tiszta lelkét képes volt művészi reptében ha utol érni nem is, de követni a' méltánylás dicső erényével. Több idő óta beszélnek így.

— Már ismerem ön helyzetét Gyula. Nem mondom kedvetlennek, mert rámnézve hízogó. Feledjen ön multat. Körömben éljen a' jelennek.

— Gróf ajánlata nemes, nem tagadom. De engedjen nekem annyi szerénységet bár, mennyi megpirithat érdemtelent ingyen kegyelemnél.

— Ne vegye ön azt ugy!

— Bocsásson meg a' gróf, ez önérzetet a' természet adá.

— Méltánylom azt is, 's barátomtól áldozatot nem kívánok. Vállalja ön el jószágam felvigyázását.

— Nemes gróf én e' hivatalban járatlan vagyok.

— Mit sem tesz. Közelemben leend, hol szemmel fogom tartani az ujonczot — szólt Vilmay vidor enyelgéssel.

— A' gróf érdemtelentre pazarolja kegyét.

— Az alku áll! Kezet ide.

Gyula felállott üléséből, 's tisztelettel nyújtá oda jobbját. A' gróf barátságosan rázta meg azt, 's visszahuzta maga mellé.

— No tehát felvigyázó ur, ma kezdendi hivatalát.

— Parancsoljon a' gróf!

— Ott az asztalon egy tárczát fog kapni, mellyből kifizetendi bólti tartozásomat.

— Ma, vagy hólnap?

— Ma átveendi, 's mikor tetszik kifizetendi.

Gyula a' tárczát magához tevée, 's nemes alázattal vett bucsut a' szives gróftól.

Gyula ifjabb volt, sem hogy tapasztalatai megismertették volna az élet balságaival. Könnyelmű volt, mint minden ifju, ki lélek erejét csak érzékvilág gyönyörei közt osztja fel, 's nem engedi magát az ész javaslatai által is felébresztetni néha ábrándainak szenderéből. Sorsának e' fordulatán az agg szerzetes emléke kihalt agyából. Érte egy hiányt keblében kipotlandót, 's az utcára lépett erős

szándékkal, de mellynek erejét ön maga sem ismeré.

Már alkonyulni kezdett. A' csillagok pompás fényben derengének a' város felett; de a' hold elkésett jövetelében. Egykedvűen haladt Gyula az utszán czéltalanul, midőn a' vendéglő ablakin sötét piros függönyökön látá áttörni a' gyertya sugárözönét. Az akarat megért keblében, 's benyitá az ajtót.

A' vendégek saját izlésök szerint tölték idejüket. Itt társalogtak, amott szivaroztak. Itt labdanyás, amott political vita folyt. De egy szegelyben halomra gyült a' nép. 'S a' mély csendet, mely a' sokaság felett lebegett, egy egy mély sohaj zavará csak, melly kártyás szerencsétlen kebléből szakadhatott fel. Gyula átfurta magát az embertömegen, 's az örvény szélén állott. A' szerencse változóságaira gyorsan vándorolt az arany csomag egy játékosztól a' másikig, attól a' harmadikhoz. Gyula vágyat érzett keblében, hisz ez tapasztalatlan ifjunak megbocsátható — és az örvénybe süllyedt.

A' zöld asztal első helyét a' rőt héber foglalá el, kártyával kezében, szenvedélyben izzó szemeit vadul jártatva körbe. Gyulát indulatja megvakítá. Nem tudá mit tesz, azt hívé a' szerencse ahoz szegődik, ki keresi azt. A' tapasztalatlan ifju végetlenül csalódott. Rövid időn a' tárcza kiürült, 's ő reményvesztetten tántorgott ki a' vendéglőből, hol bejátszá utolsó értékétis, a' gróf méltánylását.

Gyula nem vala rossz, csak ifjuságában tapasztalatlan. Becsületére önérzete volt. Készebb lett volna halált eserélni, mint közvéleményében csonkulást türjön. Öntudatlanul horgyott szét az utcákön, a' grófja szemé elébe nem kerülendő.

A' folyam zúgása ébreszté fel czélzatlan horgyásában, melly előtte nyujtozék lassomrajjal; ezer halált rejtve méhében. A' torony óra búsan kongá el a' 12 órát. Az ifju keblét le kezdé győzni a' keserv, reményét elveszté, ő halált akart keresni a' hullámokban.

— Gyula! hallszék egy ismert hang, 's Gyulának elveszett kedve az éji fürdéstől.

— Gyula! hallszék ujból, 's egy setét alak közeledék.

— Ki szólít? kérdé ez.

— Nem ismered hangomat?

— Giacomo! kiáltott fel örömeiben Gyula, 's a' szerzetes nyakába borult.

— Rosz fiu — megmondám keress meg — 's feledéd!

— Bocsáss meg Giacomo! Oh én szörnyű szerencsétlen vagyok. Hogy a' városba értem, a' vendéglőben kinyugonni akarám magam, 's gondold sorsom kivel hozott össze?

— Fridolinivel!

— Igen. Mit ohajték meglön. Ürügyet talált ingerelhetni engem. És az kölcsönös volt. Mig dühbe jött ő is, és kihívók egymást.

— 'S az eredmény?

— Nehéz sebet kapott ellenfelem.

— Légy elkészülve bosszujára. Ah azt ő el nem türi.

— Itt még nincs vége szenvedésimnek.

— Mindent tudok. Lépteidet kémeim által kísérem. 'S most mi célod?

— Véget vetni mindennek — szölt Gyula a' folyamra tekintve.

— Ha ugyancsak véget akarsz vetni mindennek, kövess engem. Azt hiszem egy kalandos házasság inkább célhoz vezet — mint öngyilkosság. — Menjünk!

Giacomo előre indult, 's Gyula ellentmondás nélkül követé. 'S a' folyam partján elnyuló úton haladtak darabig, mig nem egy jobbra kanyaruló utca házai közé értek. Egy setét kapu előtt állott Giacomo.

— Gyula, tudhatod miként csak boldogságra munkálok, azért szavaimnak engedelmeskedned kell.

— Utasits engem, szódat fogadom.

— Nyisd fel a' kaput. Jobbra folyosóra érsz, haladj azon mig grádicsokra találsz. Nem véteted el, mert lámpa függ ott, melly utadra világítand. A' kettős ajtón lépj be, és magadot kalandodhoz alkalmaztasd, ha szerencsédet eszközölni kívánod. Sok titokszerű menend véghez körültesd. Ten boldogságod kívánja azt, majd ha boldog leszesz — akkor felvilágosítlak. Szerencsét, 's bátorságot! szölt a' szerzetes 's a' kaput feltárva Gyulának útát mutatott.

Gyula belépett, Giacomo behuzta utána a' kaput.

IV.

Fridolini nem halálos sebéből üdülni kezdett. Könnyü pongyolájában látjuk őt csinosan butorozott termében Varjással beszélgetni.

— Átkozott kölyök, ezt nem viszi el könnyeden.

— Gyerekség uram! Nyakát facsárom akár-melley perczben.

— Láttad azóta? kérdé Fridolini.

— Igen uram, 's bár sokszor találkozom ve-le így...

— Hogy érted azt?

— Tudod uram, jártas kézzel játszám ki kezeiből szép összeg pénzt. Ha ha ha, az ugyan jó aratás volt!

— Aztán mi történt vele?

— Aligha nem fojtá meg életét. Elszántnak mutatkozott.

— 'S Vilmayval mi szövetsége?

— Egész város előtt biztosanak vallotta.

— Hah hitvány kopó! szólt Fridolini fogait csikorgatva irigy bosszujában.

— Azonban hagyjuk azt uram!

— Igen hagyjuk! Mondj hát valami kellemesebbet. Rózaról, Margitról, Fioráról mit tudsz?

— Róza,—felelt a' rőt ármányos titkolódzással,—békével hallgatá, miket követünk monda. Később elérzékenyült.

— Tán szerelmében? kérdé vigyorogva Fridolini.

— Azt alig lehetne meghatározni. Kissé zúgolódott mint mondják, az illy lovagi tette-kért, de—a' kis bohó, még rényről álmodozik—de, mondá: titkos látogatásokat nem fogadhat el.

— Elég most ennyi. Nős az örült, 's a' zsidó leány?

— Az örült? Hm hm, az egy kissé borzasztó. No már tudod ama semmi fattyu elbeszélésiből, hogy gyermekét megölte. Jól tévé, azt istenemre jól tévé. Mire is élt volna anyjának, 's később önmagának is gyalázatára. No de itt még nincs vége. Az a' Fiora kissé holond szerelmes volt. Eszit veszti, aztán gyermeket öli meg, végre pedig szerelmében maga is meghal.

— Meghalt!?

— Igen, meghalt! Nyugodjanak porai!

— Szinte nem bánom, legalább többé útamba nem állhat nevetséges követeléseivel. És a' zsidó leány?

— Az mondhatom szép galamb! De uram megbocsáss! zsidó, mint én, csak nem rontom meg szegényt. Megverne Jehova még gyermekemben is.

— Szégyeld magad illy vak hitedért. No azért vigan! Nem adnám tulvilági idvemért, ha Ró-zát több diadalimhoz fűzhetném!

— Az meg lessz uram, olly bizonyosan mint igaz az hogy nem Varjas az én nevem!

— Azonban Radnayról sem illik feledkezünk.

— 'S vele mi czéled?

— Megbosszulni őt irgalmatlanul!

— De ha kikerülné azt?

— Apját keresem fel, 's megbosszulom magam!

— Huh uram ez szörnyüség! A' fiu hibájaért az apja lakoljon..

— Félre te remegő eb sápitásaiddal! Ha zsoldomba adád magad, szavaimnak engedelmeskedni tanulj—vagy leperzselem ocsmány szakállodat. Radnay minden lépteire figyelmezz, és tudósítani fogsz. Érted pogány kutya?

— Értem! szólt a' zsidó alsó ajkába harapva.

— Most dolgozdra! riadott rá Fridolini; 's Varjas kilépett.

V.

Gyula felnyitá a' két szárnyu ajtót, 's szemé elhomályosulni kezdett a' kétes fényben, melyet csinos szoborra helyezett pislá mécs önte szét. A' termen át kellemes illat terjeszté ki báj országát, 's az ifju ennyi ingerlő kellemekben némi mámorral állt darab ideig az ajtó előtt. Hogy megkezde jönni jelenléte, igenizléses teremben látá magát. Vele szemben nyugalmat lehellő pamlagon egy nő ült, mosolygó arcczal tévedezve a' Gyula nevetséges zavarodásán.

— Örömmel látom önt házanná! —szólt végre előlebegve az életdelén is érdekes arczu nő.

— Asszonyom, megbocsáthatja ön tévedésemet?

— Engedje hinnem, hogy nem tévedés hozta e' lakba?

— Nem. Igen, asszonyom, nem tévedés hozott ide!

— 'Sha merem kérdeni. Gyula önnek pénz kell?

— Asszonyom csodálatra bir. Titkom hatalmában van!

— Ne aggódjék Gyula! Annál többet is tudok én.

— Ha igen, ugy tudhatja mennyire szükségem van e' pénzre.

— Örömmel teljesitem ön kívánatát. Csak viszont teljesítse ön enyémet.

— Igen! Kölcsönözésemben viszonyosságot ohajtok.

— Tehát rá áll ön feltételemre?

— Ha tehetem.

— Vegye ön leányomat nőül!—A' nő eztkomolyan mondá annyira hogy Gyulának nem lehet benne kételkednie.

— Asszonyom, szólt meglepetve, nekem a' házias életre elveim vannak!

— Elvei azt hiszem baján nem segítendnek.

— Mind igaz asszonyom, de szerelem nélkül nem tudnám boldogítani ön tisztelt leányát.

— Azt hiszem leányom szerelmére nem érdeketlen.

Az ifju gondolatokba merült. Egyfelől grófjának általa tett bántalma tünt fel neki, míg másfelől a' szerencsére gondolt melly körül vakon kelle tapogatóznia.

— Nem nem, szólt küzdései közt, asszonyom, nem lehet. Miként is kívánhatná ön? Egy életkort nem lehet illy csekély áron eladni.

— Gondolja meg ön, mi várhatna önre..,

Kellemes mátká tünt most gondolatja elé, szép kiterjedésű gazdagságokkal. Kezde kibékülni ifjunk ez eszmével, és hajolni kezde.

— Am legyen! Leányát asszonyom nőül veszem!

— Mennyi pénzre van önnek szüksége?

— Két ezer forintra!

— Tehát az eskü letétele után.

— Nem nem. E' perczben, különben...

— Ugy is jól van Gyula. Ön szavában bízom én—szólt a' nő. Im e' tárczában két anyi van, mint a' mennyit kívána.

— Többre nincs szükségem! felelt Gyula, mi alatt az asszony egy csengetyüt ráza meg.

Mellék terem ajtajának szárnyai szét repültek, 's egy hölgy alak lépett ki komoly méltósággal lebegve Gyula elébe. Arczait fátyol leplezé, de tagjain a' fiatalság gömbölyűsége bár milly szobrásznak mintául szolgálhatott volna. Két komoly arczu férfi kísérte lepteit.

Gyula látá hogy kalandja komoly fordulatot kezd váltani, egész testén remegni kezdett, bár a' bájos idom melly a' hölgy tagjain bájjal kaczerkodék, legjobb reménnyel engedé lenni mennyasszonya iránt. Az éltes nő a' férfiakhoz fordult.

Az isten kegyes akaratából, szólt, elhatározám Margit leányomat hitvesül adni ez ifjunak. Uraim, legyenek tanui a' házassági szerződésnek. Gyula nem tudá többé mit teszen. Gépként igazola minden kérdést mit a' férfiak nekie tevének, 's az elébe nyújtott lapot is csak nem öntudatlanul irá alá!

Most a' nő intett, 's a' férfiak eltávoztak.

— Most öntől függ, szólt a' nő Gyulához, a' nász határidejét kitűzni.

— Oh én egészen önökre bízom.

— Mi öntől több érdeket várunk Gyula—szólt a' menyasszony dalszerű csengő hangon.

— Engem nagyon érdekelnek ezek. Mivel azonban gróf Vilmay szolgálatában valék, illő elbucsuznom, — azután..

— Tehát holnap...? Kérdé az anya.

— Ha ugy tetszik!

— Ugy nem tartóztatjuk többé. A' viszontlátásig! bucsuzott a' nő. Gyula meghajtá magát, és kilépett.

Az ifju keble kimondhatatlant könnyebbült midőn az utszára lépett. Az idő már éjfélt meghaladá, és Gyula lakjára sietett.

— Másnap a' gróf előtt állott Gyula.

— Uram gróf, parancsodat teljesítém. Azt hiszem ez utolsó szolgálatom léend.

— Mit mond ön Gyula? kérdé a' gróf meglepetve.

— Jöttem megköszönni kegyét, mert sorsom becses köréből is elüldöz.

— 'S mi történhetett önnel olly hirtelen?

— Hagyja el a' gróf. Maholnap utzagyererek ajkain is forogni fog. Érzem lelkem gyöngeségeit. Bizalmára érdemetlen vagyok—mert én bűnösen visszaéltem vele.. Ne kérdezzen ön, mert szemérmem összepirit... Engedje távoznom!

— Gyula, ha meguná a' városi életet, falura szállítom.

— Bűnöm nagyulna ha körében maradnék. Sorsom üldöz engem.

— Ugy menjen ön, de barátságomra számithat mindig! A' gróf jobbat nyújtá az ifjunak, és ez távozott.

Többféle terv lepte meg Gyulát, melly kimentse őt ez átkozott kelepczéből, de semmi czélszerűt nem láta, Giacomo jutott eszébe, ki bizonytal tudandja őt tanácsolni. Batyuját ujból kezébe vévé. Kiindult a' grófi lakból. Néhány percz múlva a' szerzetes előtt állott.

— Giacomo, te hibáztál, hogy e' kalandba vezetél.

— Nem hiszem Gyula—szólt az agg mosolyogva — Nos mi lett a' kimenetel?.

— Egy életre határozó kötlevél.

— Azt te befogod váltani.

— De szerelmi viszonyt érdeklő...

— 'S tán éppen házassági is?

— Igen, 's a' menyasszonyt nem lehet látnom is.

— Ne aggódj Gyula. A' Maros folyama mellett, egy regényes fekvésű faluban a' népész jó barátom. Oda menj. Fridolini bosszujá elől távoznod kell, mert az olasz nem olly könnyen feledi bántalmait. Ott titokban esendesen élhetsz—míg dolgoz kifejlik. Majd egy hét alatt viszontlátni foglak.

— Egy hét alatt Giacomo—'s a' népész neve?

— Pater Xaverius. Mondd ki utasita hozzá, 's mint saját gyermekét fogadand.

— Isten velünk Giacomo! szólt az ifju, és elváltak.

(Folytatása következik).